

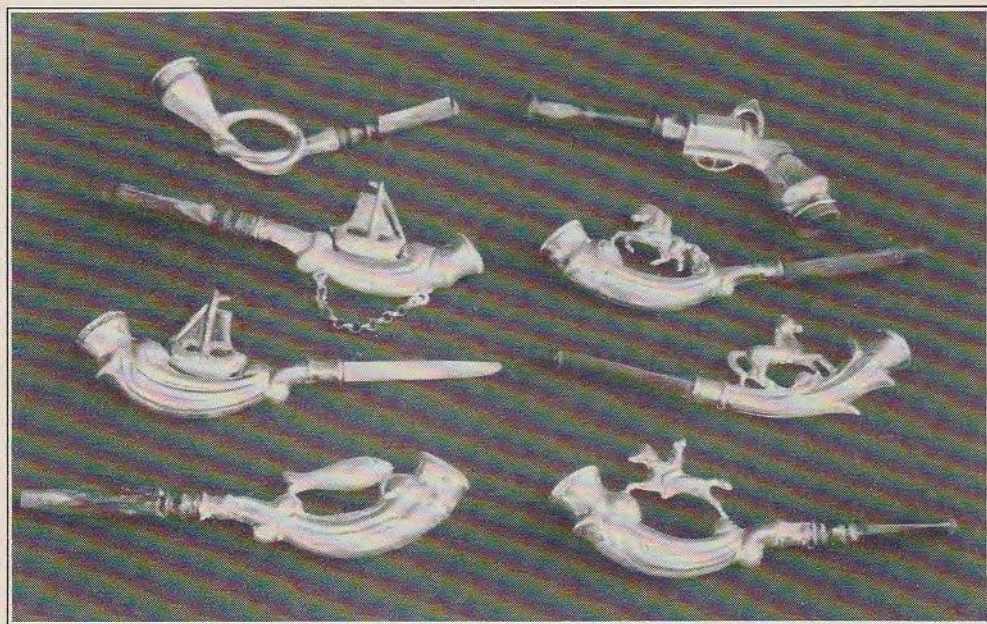
BREUGEMANSPIEPJES

door Boy Hubee

Typisch Nederlandse pijpen als 'breugemanspiepjes' zijn niet zo bekend bij pijpverzamelaars. Ze zijn gemaakt van zilver. Sommige hebben het keur van de zilversmid, maar de meeste zijn alleen met een zwaardje gekeurd.

Over de geschiedenis ervan bestaan verschillende verhalen.

Met name Harry Tupan in zijn boek over bruidspijpen vertelt over deze problematiek (1). Zeker is dat ze alleen in Nederland voorkomen. Rusland heeft zijn 'tsarina's' maar die zijn toch wezenlijk anders. Rapaport laat er een zien in zijn boek 'Antique Pipes' en noemt niet meer dan de term 'nosewarmers'.

afb. 1

afb. 2

afb. 3

afb. 4

afb. 5

afb. 6

afb. 7

afb. 8

Het begrip 'breugeman' duidt op *brui(de)gomman* en dat geeft aan dat de man in zijn bruidsdagen is. Hij kreeg van zijn aanstaande een sigarenpijpje, zoals op de foto's te zien is, om zich als roker te onderscheiden van de jongens. Het gebruik hiervan ligt langs de oude Zuiderzeekust en de Noordzeekust, met name in Zeeland.

Het Schevenings Museum bezit in ieder geval twee van dit soort pijpjes en een ervan heeft een *haring* als versiering (afb. 4). Dat is logisch, want het figuurtje op de pijp hield verband met de eigenaar.

Het meest voorkomend zijn de *vissersboot* (afb. 2 en 3) en het *paard* (afb. 6 en 7), de laatste soms met de ruiter erop (afb. 8). Toch bestaan er ook exemplaren met andere dieren of met een floraal ornament.

Zeer apart zijn de exemplaren waarvan de gehele pijp de vorm van een pistool heeft (afb. 5). Die werden vooral in Joure gemaakt door de zilversmid Reitsma.

afb. 5

afb. 8

Een pijpje in de vorm van een *knoop* (afb. 7) symboliseert de huwelijksrouw. Over de pijpjes met een steigerend paard werd gezegd, dat de man die er zo een ontving, een wilde huwelijksnacht tegemoet kon zien.

Komt men *breugemanspiepjes* tegen zonder ornament, dan is dat vrijwel zeker afgebroken.

Noot

1 Tupan, H.R., De Bruidegomspijp. Uitg. Stuberg - Hoogezand, 1983, pag. 41,42: 'Het zilveren sigarepijpje is tegen het laatst van de 19e eeuw sterk in opkomst als onderdeel van de Staphorster streekdracht'. 'Een in 1905 geboren Staphorster deelde mij mede dat de mannelijke leden der "gegoede stand" op 16-jarige leeftijd de zilveren sigarepijpjes van de ouders kregen aangeboden. De telgen der kleine boeren zouden het pijpje krijgen op de dag dat zij zich op het gemeentehuis te Staphorst lieten intekenen, d.w.z. in ondertrouw gingen'. 'De sigarepijpjes, in veel gevallen vervaardigd door het Staphorster zilversmidsgeslacht Drost zijn dus inderdaad bij het huwelijk toegepast, zij het niet als een expliciet huwelijksgebruik'.